

УДК 347.6

DOI <https://doi.org/10.37687/2413-6433.2019-4.11>

Новицька Н.Б.,
доктор юридичних наук,
професор кафедри цивільного права та процесу
Університету державної фіскальної служби України
ORCID: 0000-0003-4753-7625

Яременко В.С.,
здобувач вищої освіти
Університету державної фіскальної служби України
ORCID: 0000-0001-8802-8910

ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВА НА ЗАХИСТ АВТОРСЬКИХ ПРАВ ЧЕРЕЗ ФІКСАЦІЮ НОТАРІУСОМ ЗМІСТУ ВЕБ-СТОРІНКИ

EXERCISE OF THE RIGHT TO COPYRIGHT PROTECTION THROUGH FIXING WEB-PAGE CONTENT BY A NOTARY

У науковій статті проведено аналіз здійснення права на захист авторських прав через фіксацію нотаріусом змісту веб-сторінки. У результаті даного аналізу було виявлено проблему: на законодавчому рівні немає чіткого або хоча б орієнтовного переліку способів фіксації змісту веб-сторінок у мережі Інтернет. У процесі дослідження авторами було також виявлено, проаналізовано, описано та співставлено зі способом фіксації нотаріусом змісту веб-сторінки окремі розповсюджені способи фіксації змісту веб-сторінки. За результатами аналізу даних способів було виявлено їхні слабкі сторони та відмінні риси.

Авторами було з'ясовано, що хоч у чинному законодавстві України така нотаріальна дія, як фіксація змісту веб-сторінки нотаріусом, відсутня, проте такий доказ, як протокол огляду веб-сторінки іноземним нотаріусом, визнається судом належним та таким, який відповідає чинному законодавству України відповідно до міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. У статті наводяться приклади країн, які відповідно до міжнародних договорів можуть надавати Україні послуги стосовно складання протоколу огляду веб-сторінки. Автори у своїй роботі вказали, в яких нормативно-правових актах іноземних держав закріплено дані дії, та детально описали механізм їх проведення. Відповідно до проведеної роботи було надано свій висновок стосовно даного способу фіксації веб-сторінки.

У даній науковій статті авторами було з'ясовано, що до Верховної Ради України вже подавалися проекти, у яких нормотворці намагались закріпити в законодавстві фіксацію нотаріусом змісту веб-сторінки, проте дані проекти були відкликані.

На основі проведеного дослідження авторами було запропоновано власне вирішення проблеми, яке зменшило б тривалість спорів стосовно порушення авторських прав у мережі Інтернет, а також принесло б додатковий дохід у державний бюджет України за рахунок додаткових надходжень як від громадян України, так і від громадян іноземних держав. Сформовано список країн, яких би зацікавив результат вирішення даної проблеми.

Ключові слова: веб-сторінка, нотаріус, фіксація веб-сторінки, візуальний спосіб фіксації, протокол огляду веб-сторінки, захист авторських прав, мережа Інтернет.

The scientific article analyzes the exercise of the right to copyright protection by fixing the contents of a web page by a notary. As a result of this analysis, a problem was revealed that at the legislative level there is no clear or at least approximate list of ways to fix the content of web pages on the Internet. In the course of the study, the authors also discovered, analyzed, described and compared with the method of fixing the content of the web page by a notary public some common ways of fixing the content of the web page. Based on the analysis of these methods, their weaknesses and distinguishing features were found.

The authors found that even in the current legislation of Ukraine there is no such notarial act as fixing the contents of a web page by a notary, but such evidence as a protocol for viewing a web page by a foreign notary is recognized by the court as appropriate and one that complies with the current legislation of Ukraine in accordance with international treaties, Consent to be bound by the Verkhovna Rada of Ukraine. The article gives examples of countries that, in accordance with international treaties, can provide Ukraine with services for drawing up a protocol for viewing a web page. The authors in their work indicated in which the regulatory legal acts of foreign states secured these actions and described in detail the mechanism for carrying out these actions. According to the work carried out, its conclusion was provided regarding this method of fixing a web page.

In this scientific article, the authors found that the Verkhovna Rada of Ukraine had already submitted projects in which lawmakers tried to consolidate in the legislation the fixation by the notary of the contents of the web page, but these projects were withdrawn.

Based on the study, the authors proposed their own solution to the problem, which would simplify the solution and reduce the duration of disputes about copyright infringement on the Internet, as well as bring additional income to the state budget of Ukraine, both due to additional income from citizens of Ukraine and from citizens of foreign countries. A list of countries was formed that would be interested in the result of solving this problem.

Key words: *web page, notary, web page fixation, visual fixation method, web page inspection protocol, copyright protection, Internet.*

Постановка проблеми. У сучасних реаліях світу виникає двозначна ситуація. З одного боку, розвиток інформаційних технологій сприяє появі нових об'єктів авторського права, а з іншого, створює умови для незаконного їх використання. Так, дуже часто авторські права порушуються саме в мережі Інтернет. Тому для захисту та відновлення свого порушеного права автори повинні зібрати всі докази, якими можна було б оперувати в суді. І вже на даному етапі ми можемо прослідкувати проблему, яка досить часто постає в суді: чи є докази, які підтверджують порушення авторських прав, належними та допустимими. А вже на законодавчому рівні немає чіткого або хоча б орієнтовного переліку способів фіксації змісту веб-сторінок у мережі Інтернет.

Тому є досить актуальним питання аналізу та вивчення такого елементу здійснення права на захист авторських прав, як фіксація нотаріусом змісту веб-сторінки, а також розроблення відповідних пропозицій щодо вдосконалення українського законодавства в даній сфері.

Дану тему опосередковано підіймав у своїй праці «Деякі аспекти доказування факту порушення авторського права в мережі Інтернет» О.О. Штефан [1], проте автор зосередився на висвітленні всіх способів фіксації змісту веб-сторінки в мережі Інтернет, детально не розглядаючи фіксацію нотаріусом змісту веб-сторінки. Також дана проблематика підіймалася і у праці Д.О. Маріч «Правове регулювання порядку фіксації юридичних фактів в інформаційній сфері» [2].

Метою статті є аналіз здійснення права на захист авторських прав через фіксацію нотаріусом змісту веб-сторінки; завдання – запропонувати вирішення проблеми відсутності дієвого способу для здійснення права на захист авторських прав у суді або в адміністративному порядку.

Виклад основного матеріалу. Проаналізувавши норми законодавства та наукові погляди, а також розглянувши класифікації способів фіксації змісту веб-сторінки в мережі Інтернет, можна говорити про те, що за характером фіксації фіксація нотаріусом змісту веб-сторінки є візуальним способом.

Візуальний спосіб фіксації – це спосіб, за яким здійснюється лише візуальний огляд зображення, яке подається на екран пристрою виведення інформації.

Необхідно зазначити і те, що результатом фіксації нотаріусом змісту веб-сторінки є протокол огляду.

Стаття 75 Закону України «Про нотаріат» передбачає право нотаріусів та посадових осіб органів місцевого самоврядування, які вчиняють нотаріальні дії, засвідчувати вірність копій документів, виданих підприємствами, установами та організаціями [3]. Для того аби висловити свою думку з даного питання, нами була проведена пошукова робота в Єдиному державному реєстрі судових рішень, результатом якої було невиявлення жодного судового рішення, де б суди України визнавали веб-скріншот таким документом. Також, проаналізувавши правові доктрини, можна погодитись із думкою Т.І. Рамазанової про те, що дані об'єкти не можна ототожнювати, «оскільки подібні документи повинні містити найменування суб'єкта господарювання, дату, підпис уповноваженої особи, а в деяких випадках і печатку. Крім того, веб-сторінка не завжди містить посилання на суб'єкт, який використовує інтернет-сайт...» [4, с. 26].

Також на даний момент фіксація змісту веб-сторінки нотаріусом не може бути повноцінно застосована із причини відсутності даної нотаріальної дії в Законі України «Про нотаріат» та в Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України.

В Україні існує практика, коли до суду подається, як доказ факту порушення авторського права в мережі Інтернет, протокол огляду веб-сторінки іноземним нотаріусом. Даний доказ визнається судом належним та таким, який відповідає чинному законодавству України відповідно до статті 12 Конвенції «Про правову допомогу і правові відносини в цивільних, сімейних та кримінальних справах» від 7 жовтня 2002 р. [5] та статті 6 Угоди «Про порядок вирішення спорів, пов'язаних зі здійсненням господарської діяльності» від 20 березня 1992 р. [6].

Також прикладом визнання Україною даного доказу належним та допустимим є ряд судових рішень, ухвалених судами України. Для підтвердження висловленої думки можна навести Рішення Апеляційного суду Київської області за № 359/6140/14-ц від 24.11.2014 [7], в якому позивачка посилалась на «Протокол огляду доказів» від 27.02.2014 року, складеного та підписаного тимчасово виконуючим обов'язки нотаріуса нотаріального округу Санкт-Петербурга, і суд визнав його належним та допустимим та керувався даним доказом під час ухвалення рішення.

Право на здійснення огляду веб-сторінки та складання протоколу закріплене в повноваженнях нотаріусів Республіки Білорусь та Російської Федерації.

Так, однією зі складових частин діяльності органів нотаріату Республіки Білорусь є вчинення нотаріальних дій щодо забезпечення доказів, необхідних у разі виникнення судового розгляду.

Закон Республіки Білорусь «Про нотаріат та нотаріальну діяльність» [8] містить статтю 113, яка має назву «Протокол огляду письмового доказу». Відповідно, спеціалісти Республіки Білорусь розцінюють веб-сторінку як письмовий або (в деяких випадках) речовий доказ.

Порядок нотаріального посвідчення інформації, що міститься в Інтернеті, являє собою певний процес, що складається з таких дій:

1. Особа, зацікавлена в завіренні певної інформації, складає на ім'я нотаріуса заяву, в якій просить засвідчити факт знаходження такої інформації за певною адресою в Інтернеті. При цьому в заяві зазначаються: мета забезпечення доказів, адреса інтернет-сторінки, реквізити документа, а також бажано вказати заголовки тексту або графічної інформації, її місце розташування на інтернет-сторінці, конкретні цитати, які будуть використані в позові, скарзі або заяві. У заяві доцільно відобразити послідовність дій, які повинен здійснити нотаріус для отримання екранного зображення сторінки, що цікавить.

2. Нотаріус знаходить інтернет-сторінку за вказаною адресою, роздруковує її, переконується в наявності матеріалу із зазначеними реквізитами. Процес нотаріального завірення інтернет-сторінок включає в себе перевірку доменного імені, відповідності IP-адреси, справжності відображення вмісту сайту, відображення переходів на питання, що цікавлять заявника сторінки. Фактично нотаріус вчиняє дві дії: відкриває сторінку на екрані монітора і здійснює її огляд.

3. За результатами вчинення нотаріальної дії складається протокол огляду доказів – сторінки в мережі Інтернет. Як правило, нотаріус вказує повністю URL – шлях, який був пройдений від головної сторінки сайту до сторінки, на якій опубліковані спірні відомості, наводячи в тексті протоколу їх дослівний зміст. Роздруковані сторінки зшиваються із протоколом, в якому розписуються нотаріус і зацікавлена особа, вказується інша інформація відповідно до законодавства за місцем вчинення нотаріальної дії [8].

Проте потрібно бути обачним і виконувати всі етапи послідовно та ретельно, адже протокол нотаріуса може бути оскарженим, якщо в ньому не зафіксовано ряд технічних питань, наприклад, яким чином встановлено з'єднання з мережею Інтернет. Тому кожен крок нотаріуса (трасування маршруту) повинен бути зафіксований у протоколі.

Також до протоколу огляду можуть бути додані роздруковані на папері зображення інформації, яка опублікована на сторінках інформаційного ресурсу, а також зображення на папері, яке відо-

бражає послідовність дій нотаріуса до доступу до даної інформації. Якщо роздруковані на паперовому носії зображення інформації залучаються до протоколу, то в даному протоколі необхідно вкати час, у який була здійснена роздруковка цієї інформації. Також у протокол огляду письмового доказу може долучатися електронна версія оглянутих доказів, але ця дія не є обов'язковою, а виконується лише на прохання особи, яка звернулася за вчиненням нотаріальної дії.

Дана практика існує і в Російській Федерації. Так, згідно зі статтями 102 та 103 «Основ законодавства про нотаріат» Російської Федерації нотаріус має повноваження на прохання осіб забезпечити необхідні докази, якщо виникне потреба розгляду справи в суді або в адміністративному органі та якщо є підстави вважати, що подання доказів згодом стане неможливим або складним. Огляд сайту нотаріусом Російської Федерації складається з таких етапів:

- 1) перевірка доменного імені, DNS-встановлення серверів;
- 2) перевірка відповідності IP-адреси;
- 3) перевірка достовірності відображення змісту веб-сайту з тим, до якого звертається браузер;
- 4) відображення переходів на сторінки, які цікавлять заявника.

Кожен етап повинен фіксуватися в описовій частині протоколу, результати огляду роздруковуються та підшиваються до протоколу [9].

На нашу думку, протокол огляду веб-сторінок іноземним нотаріусом хоч і буде визнаний судами як допустимий та належний доказ, проте він також буде потребувати багато коштів для його реалізації, а також не менше й затрачених зусиль.

Тому доречним є запропонувати наділити українських нотаріусів повноваженням складати протоколи огляду веб-сторінок. Дане повноваження відкриє новий шлях усім для реалізації захисту свого порушеного авторського права в мережі Інтернет, незважаючи на те, що послуги нотаріуса хоч і будуть платними, проте дані витрати будуть у кілька десятків разів меншими, ніж у випадку, коли ми скористаємося послугами іноземного нотаріуса. Ще одним плюсом, на нашу думку, буде й те, що дана послуга нотаріусів, яка буде можливою після надання їм відповідного повноваження, принесе додатковий дохід у державний бюджет України за рахунок додаткових надходжень від громадян України і від громадян іноземних держав. Такими державами можуть стати Вірменія, Казахстан, Молдова, Грузія, Азербайджан та інші, адже дані держави також є учасниками Конвенції «Про правову допомогу і правові відносини в цивільних, сімейних та кримінальних справах» від 7 жовтня 2002 р., та в них, як і зараз в Україні, нотаріуси не наділені повноваженнями складати протоколи огляду веб-сторінок.

Дане повноваження можна виділити в окремий пункт (а саме в 23) частини 1 статті 34 Закону України «Про нотаріат» та привести у відповідність до даного положення всі дотичні нормативно-правові акти.

Варто зазначити, що до Верховної Ради України вже подавалися проекти, в яких дане питання певним чином регулювалось. Наприклад, проект Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту авторського права і суміжних прав у мережі Інтернет» № 4629 від 10.05.2016 року [10], відповідно до якого за зверненням зацікавлених осіб нотаріус матиме право забезпечувати докази в Інтернеті. Дане забезпечення здійснювалося б за допомогою складання протоколу, який би містив опис інформації, розміщеної в Інтернеті, та до якого додавалися б документи, в яких зафіксована розміщена в Інтернеті інформація. Даний законопроект мав позитивний висновок Комітету Верховної Ради України з питань правової політики та правосуддя, в якому зазначалось, що даний проект не суперечить положенням Конституції України, а також позитивний висновок щодо відповідності проекту вимогам антикорупційного законодавства. Проте 03.10.2017 року проект було відкликано за заявою.

Також донедавна у Верховній Раді України знаходився проект Закону № 2716 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо надання повноважень нотаріусам забезпечувати докази» від 23. 04. 2015 року [11], в якому нотаріуси України змогли би проводити фіксацію змісту сторінки в мережі Інтернет. Комітет із питань правової політики та правосуддя вирішив рекомендувати Верховній Раді України проект даного Закону

прийняти за основу. Проте 29.08.2019 року даний проект Закону був відкликаний.

Тому, аналізуючи все вищенаведене, можна зробити висновок: вивчення такого елементу здійснення права на захист авторських прав, як фіксація нотаріусом змісту веб-сторінки, а також розроблення відповідних пропозицій щодо вдосконалення українського законодавства в даній сфері, є досить актуальним у наш час. Дане питання підіймалось законотворцями в певних законопроектах, де пропонувалось наділити нотаріусів додатковими повноваженнями, за допомогою яких можна було б фіксувати зміст сторінки в мережі Інтернет, проте дані закони були відкликані. Тому нами було проаналізовано та описано інші способи фіксації змісту веб-сторінки. Таким способом є протокол огляду веб-сторінки іноземним нотаріусом. З'ясовано, що дані послуги для громадян України можуть надавати нотаріуси Республіки Білорусь та Російської Федерації. Проте даний спосіб є економічно не вигідним та потребує великої затрати часу та зусиль. Тому нами було запропоновано свій шлях для подолання даної проблеми, яка виникла в законодавстві України, а саме відсутності дієвого способу для здійснення права на захист авторських прав у суді або в адміністративному порядку. Закріплення за нотаріусом в українському законодавстві повноваження складати протоколи огляду веб-сторінок значно спростило б вирішення та зменшило б тривалість спорів стосовно порушення авторських прав у мережі Інтернет. Також дане повноваження відкриє новий шлях усім для реалізації захисту свого порушеного авторського права в мережі Інтернет.

Список використаних джерел:

1. Штефан О.О. Деякі аспекти доказування факту порушення авторського права в мережі Інтернет. *Порівняльно-аналітичне право*. 2016. № 6. С. 111–114.
2. Маріц Д.О. Правове регулювання порядку фіксації юридичних фактів в інформаційній сфері. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 6. С. 231–237.
3. Про нотаріат : Закон України від 02 вересня 2003 р. № 3425-XII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12> (дата звернення: 01.12.2019).
4. Рамазанова Т.І. К вопросу о способах защиты прав интеллектуальной собственности в интернете. *Підприємництво, господарство і право*. 2012. № 6. С. 25–28.
5. Конвенція про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах (укр/рос) : Конвенція від 22 січня 1993 р. № 997_009. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997_009 (дата звернення: 01.12.2019).
6. Угода про порядок вирішення спорів, пов'язаних із здійсненням господарської діяльності (укр/рос) : Угода від 19 грудня 1992 р. № 997_076. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/997_076. (дата звернення: 01.12.2019).
7. Рішення Апеляційного суду Київської області у справі № 359/6140/14-ц від 24.11.2014. *Єдиний Державний реєстр судових рішень України* : веб-сайт. URL : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/41445419#> (дата звернення: 01.12.2019).
8. О Нотариате и Нотариальной Деятельности : Закон Республики Беларусь від 18.07.2004 р. № 305-3. URL : https://kodeksy-by.com/zakon_rb_o_notariate_i_notarialnoj_deyatelnosti.htm (дата звернення: 01.12.2019).
9. Чи потрібно завіряти скріншоти електронного листування для подачі в суд? *Судова влада в Україні. Україна* : веб-сайт. URL : <https://br.hr.court.gov.ua/sud2005/news1/287850/> (дата звернення: 01.12.2019).
10. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту авторського права і суміжних прав у мережі Інтернет» : Проект Закону України від 10.05.2016. № 4629. URL : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=59024 (дата звернення: 01.12.2019).
11. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо надання повноважень нотаріусам забезпечувати докази» : проект Закону від 23. 04. 2015 року. № 2716. URL : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=2716&skl=9 (дата звернення: 01.12.2019).